

Igra kao izvodački princip

SISTEM STANISLAVSKI

- Izučavanje dečje igre predstavlja neiscrpni izvor inspiracije za sve one koji žele da razviju svoje pedagoške i psihološke sisteme. KS. Stanislavski je razvio Sistem inspirisan dečjim igranjem uloga, Vsevolod Mejerholjd je razvio sistem biomehaničkih vežbi, Žak Kopo je osmislio novi glumački metod u Pozorištu Stari golubarnik (Théâtre du Vieux-Colombier), Jakob Levi Moreno je zasnovao principe psihodrame (zamena uloga), dok je Strazberg zasnovao svoj Metod.
- KS. Stanislavski (1863-1938) je razvio prvi glumački sistem koji je bio zasnovan na iskustvenom učenju koje je ovaj ruski glumac i reditelj sproveo na sebi. To znači da je Stanislavski koji je počeo kao amater nastavio da se usavršava u domenu glume kao poluprofesionalac, a onda i kao profesionalac. Stanislavski je osnovao 1898. Moskovski hudožestveni teatar sa Nemirovič Dančenkom koji je vremenom postao glumačka laboratorija u kojoj je on razvio svoj Sistem. U svojoj knjizi Sistem on opisuje kroz školovanje mladog Šustova u glumačkom studiju Tvorcova. U ovoj knjizi koja je i dan-danas nezaobilazni praktikum glume Stanislavski kroz reči Tvorcova apostrofira dečju igru kao inspiraciju za svoj Sistem.

K.S. STANISLAVSKI (drugi sa leve strane)

OSNOVNI PRINCIPI SISTEMA STANISLAVSKOG

- Stanislavski je govorio da kada glumac glumi onda se ponaša kao dete kada se igra. To znači da treba da ima disciplinu, osećaj za kolektivnu igru i otvorenost za lične i kolektivne impulse u okviru dogovorenih pravila.
- U Sistemu „Stanislavski” osnovni principi su sadržani u akcionom odgovoru na pitanja: „kad bi” i „date okolnosti”. Dakle, ako glumac igra mladića koji stoji na kiši i čeka da dođe njegova devojka onda je „kad bi” sadržano u uslovnosti da glumac igra lik mladića, a date okolnosti bi bile padanje kiše i recimo to da nije poneo kišobran, a nema gde da se zakloni.
- Emocionalno pamćenje je takođe važno u Sistemu Stanislavskog, jer glumac iz svog životnog iskustva priziva, a onda odigrava određenu emociju koja je adekvatna u datoj scenskoj situaciji. Pred kraj života Stanislavski je rešio da promeni odnos prema Sistemu vraćanjem na dečju igru i stvaranjem novog Sistema koji stavlja akcenat na spontanost i kreativnost glumca kakvu imaju deca. Anatolij Efros (1925-1987) je napravio demonstraciju ovakvog metoda rada na FDU tokom osamdesetih godina XX veka. Efros je glumcima definisao date okolnosti, koje je zatim nadgradio igrama improvizacije i improvizovanim dijalogom. U takvu spontanu igru ubacuje se piščev dijalog i postepeno uobličava konačni izgled predstave.

STANISLAVSKI KAO INSPIRACIJA

- Vsevolod Mejerholjd učenik Stanislavskog je razvio sopstveni sistem rada koji je bio baziran na dečjem pokretu, a ne na emotivnom sećanju. Svoj sistem je nazvao biomehanika u kome je ubacio elemente gimnastike, sporta i rada.
- Žak Kopo, čuveni pozorišni inovator (osnivač pozorišta „Stari golubarnik”) koji je počeo kao amater takođe je našao inspiraciju u dečijoj igri. Posmatrajući rad sa decom njegove saradnice Suzan Bing u Parizu 1916. godine Kopo je došao do zaključka da deca intuitivno rade ono za šta je glumcima potreban dugogodišnji trening. Odnosno, da glumci treba da nauče ono što su sa godinama zaboravili.
- Čuveni pantomimičar Etjen Dekru je takođe bio učenik Kopoa, a sam je uticao na Žan-Luja Baroa, Marsela Marsoa, Žaka Lekoka, kao i na predstavnike pozorišne antropologije (Odin teatret Euđenija Barbe). Takođe, Dekru je podučavao i mladog Jožefa Nađa početkom osamdesetih godina XX veka, kada je imao oko osamdeset godina.

PSIHODRAMA

- Jakob Levi Moreno je osnivač psihodrame, koju je počeo da primenjuje kao oblik psiho-socijalne podrške deci posle Velikog rata u Beču. Psihodrama je nauka koja istražuje "istinu" pomoću pozorišta fokusirajući se na privatni život učesnika i njihove međuljudske odnose. U svom izvornom obliku psihodrama je akciona metoda grupne psihoterapije koja koristi tehniku zamene uloge. To znači da protagonista naizmenično predstavlja sebe i druge uloge pri čemu pomoćni egoi (članovi psihodramske grupe) igraju ne sebe već značajne likove iz života protagoniste. Pomoćni ego ili pomoćno ja - izraz koji označava one osobe u grupi koje se aktivno uključuju (imaju ulogu) u psihodrami protagoniste. Njih bira sam protagonista.
- Zamena uloga je poslednjih decenija inspirativan način u radu sa amaterima, u dramskoj pedagogiji i sa profesionalcima jer omogućava da partneri u igri vide svet očima onog drugog.

JAKOB LEVI MORENO

METOD STRAZBERG

- Li Strazberg je glumu učio od Marije Uspenske i R. Boleslavskog, učenika Stanislavskog koji su emigrirali u Ameriku u međuratnom periodu. Posle Drugog svetskog rata se uključio u rad Gumačkog studija koji je vremenom postao kultno mesto za podučavanje glumačkom umeću. Najpoznatiji glumci koji su prošli kroz glumački studio su: Montgomeri Klift, Džejms Din Džek Nikolson, Pol Njuman, Al Paćino, Dastin Hofman, Forest Vitaker, Robin Vilijams, Džejn Fonda, Šon Pen, Miki Rurk, Danijel Dej-Luis, Hit Ledžer, Edvard Norton, Kristijan Bejl, Tom Hardi, En Hatavej, Hilari Svonk, Edrijen Brodi, Runi Mara, Bred Pit, Anđelina Džoli, Kejt Vinslet, Džim Keri.
- Youtube.com James Dean -Rebel Without a Cause (1955) - I Got The Bullets! Scene (10/10) | Movieclips
- Osnovni principi koje je primenjivao u svom radu su privatni momenat koji je adekvatan javnoj usamljenosti kod Stanislavskog i princip supstitucije. Privatni momenat asocira na nešto što nam je važno, ne želimo da to podelimo sa drugima, a posle glumačkog treninga se izvodi na sceni. Princip supstitucije je kada jedan partner imaginira na licu svog partnera ili partnerke na sceni drugu osobu, koja je bila važna za njega i u istoj takvoj situaciji kakvu treba odigrati na sceni. Isti princip primenjuju i njegov(a) partner(ka). Uz improvizaciju partneri rade i tzv. rad na sebi.

LI STRAZBERG I AL PAĆINO (FILM KUM)

STELA ADLER STUDIO

- Stela Adler je bila deo glumačke porodice i igrala je u pozorištu od malih nogu. Kada su Marija Uspenska i Ričard Boleslavski došli u Ameriku počeli su da podučavaju američke glumce Sistemu Stanislavskog. Bila je član Group theatre koji su osnovali Harold Klerman, Šeril Kroford i Li Strasberg 1931. u Njujorku. Vremenom Stela Adler se razišla sa Strazbergom insistirajući na imaginaciji kao ključnom faktoru za glumce.
- Zahvaljujući susretu sa Stanislavskim u Parizu 1934. dobila je potvrdu za svoj pristup glumi koji je nadgradila sa dostignućima koje je razvio Stanislavski u svojoj poslednjoj fazi razvijanja Sistema. Svoj metod rada je afirmisala preko nekadašnjih učenika - glumaca koji su skrenuli pažnju na sebe u pozorištu i na filmu: Marlon Brando, Robert De Niro, Martin Šin, Voren Biti, Mark Rafalo, Kristof Valc, Benisio del Toro i dr.

STELA ADLER

IGRA KAO IMPROVIZACIJA

- Različite evropske glumačke škole imaju za cilj da uprirode glumačko ponašanje (govor i pokret) na sceni. To znači da je pozorište ogledalo života kako bi to rekao Viljem Šekspir. Na drugoj strani, samo diletanti na sceni igraju sebe. Kako onda rešiti taj paradoks.
- Stanislavski je možda otišao najdalje u tom pravcu ali je uočio problem koji se pojavljuje sa ponavljanjem izvođenja neke predstave. U Rusiji i donedavno kod nas (Buba u uhu, r. Ljubiša Ristić, JDP) je bilo predstava koje su igrali po nekoliko decenija. One su imali oblik oživljenog muzeja jer su glumci vremenom zapostavili improvizaciju. Improvizacija u Sistemu Stanislavskog i Metodu Strazberga omogućava da se svaka predstava osvaja tokom izvođenja i da gledalac ima utisak da prisustvuje stvaralačkom činu na licu mesta.
- U slučaju da glumci nađu tekst koji im savršeno odgovara i koji mogu da razvijaju po principu Work in Progress onda te monodrame postaju njihov zaštitni znak. Reprezentativni primer je monodrama *Naši dani* autorski projekat Radoslava Milenkovića po tekstovima Radoja Domanovića i pesmama Vladislava Petković Disa koji nije izgubila na svežini i aktuelnosti sa protokom vremena, naprotiv.
- Kada se nauče principi impro teatra onda je izvođačima moguće da ostvare igru kao improvizaciju za koju su se zalagali Stanislavski i Strazberg pa čak i da koriste ovakav pristup u izvođenju klasičnih komada.

NAŠI DANI

